

a

Szinház

1903

A SZÍNHÁZ

MŰVÉSZETI FETILAP.

Megjelenik minden vasárnap.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre 12 k. — Félévre 6 k. — Negyedévre 3 k.

Egyes szám ára 20 fillér.

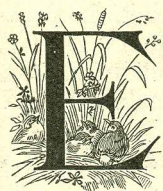
Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, VIII., Baross-utca 59. szám.

HIRDETÉSEK

felvétele ugyanott és az összes hirdetési irodákban.

Magyar szerzők a Nemzetiszínházban.

hhez a kényes kérdéshez hozzászólni veszedelmes vállalkozás s nehogy érdekkapcsolatot kutassanak ez írásban, hasson megnyugtatólag az a kijelentés, hogy e sorok írójának nincs darabja a Nemzetiszínházban — és nem is lesz.

Sokszor vetik fel a kérdést, hogy a magyar drámairodalom miért nem emelkedett arra a fokra, melyet költészetünk egyéb ágai: a líra, az éposz, a regény elértek?

Talán nem volnának hozzá tehetségeink. Erre ráczáfol irodalomtörténetünk. Hatalmas erők tüntek fel e téren is, de mintha közös végzet bénította volna meg őket, az erő csak kevés vagy éppen egyetlen alkotásukban nyilvánult meg. Elég Katona Józsefet és Teleki Lászlót említenünk. Az alkotóerőben nem volt hiány, de külső körülmények mesterségesen gátolták meg érvényesülésüket.

Katona Józsefet megölte a divat, mely Kotzebuet választotta példányképeül. Azon az örökké emlékezetes pályázaton, melyben Bánkbánja részt vett, a bírálók még csak észre sem vették, mert ők csak Kotzebue-utánzatokat kerestek és értettek meg. Holtra sértett önérzettel, kétségbeesve, elfeledten, feltámadását nem is remélve, halt meg legnagyobb drámaírónk. Teleki Lászlóban se értették meg a drámaírót kartársai, csak a politikust méltányolták benne. Csoda-e, hogy abbahagyta az írás hálátlan foglalkozását és csak politikai babérokért küzdött?

Évtizedek teltek el azóta, nagyot fordult a világ, megváltozott minden, csak a magyar drámaíró szomorú sorsa nem. Most is gátolják természetes fejlődését és érvényesülését.

Pedig voltak kiváló férfiak közt olyanok, kik szívükön viselték a magyar drámairodalom sorsát s nagyobb pályadíjakra tettek alapítványokat. Mind hiába. A pályabírálok unottan, kedvetlenül teljesítik tisztüket, a művek — a nyerteseket sem véve ki — már előlegesen inkább gúny, mint érdeklődés tárgyai.

Ez még magában nem volna baj, hisz a színdarab élete csak a színpadon játszódik le. A színpadot azonban lefoglalják az idegen termékek. A magyar drámaírónak egyszerre kell versenyezni a világ minden nemzetségi drámaírójával és minden idők szerzőivel. A közönséget úgy nevelték, hogy csak a külföldi darabok iránt érdeklődjék, a színészek túlnyomó része is mintha idegen darabban nagyobb kedvvel és odaadással játszanék.

Szigligeti Ede tett ugyan kivételt, de csak egy drámaíróval: *Szigligeti Edével*, Utódja Paulay Ede követte az *egy drámaíró-rendszert*, ő is csak egyetlen szerzőnek engedett tért: *Csiky Gergelynek*. *Festetics Andor* grófbán

megvolt a jóindulat, de hiányzott az erély és bátorság. Félénken tapogatódzott, visszavonult minden ellentétes véleményre s irtózott minden darabtól, melyről úgy képzelte, hogy akár a közönség, akár egyes rétegei, akár egyes kritikusok szemében szálla lesz és kevés kivétellel a legszintelenebb műveket választotta ki, melyek sorra elbuktak. Beöthy Lászlónak meg volt a kellő bátorsága, kereste az új tehetségeket, de ízlése néha megtévesztette s sok éretlen, unalmas, értéktelen darabot adott elő, melylyel csak a bizalmatlanságot növelte az eredeti darabok iránt.

Somló Sándor maga is drámaíró, aki végig küzdötte a magyar drámaíró keserves harczeit. De mint igazgató nem hódol többé azoknak az ideáloknak, melyek őt mint írórt vezették. Ráakart czáfolni azokra, kik őt nem tartották elég modernnek és sietett előállni oly darabokkal, melyek ugyan moderneek, de semmi egyéb előnyük nincsen. Mődjában áll az eredeti drámaírodalmat felvirágoztatni, eloszlatni az előítéleteket, melyek miatt ő is méltatlanul szenvedett, kiirtani a gyomot és ápolni a virágot. Mindezideig azonban sem elveivel, sem irányával nem vagyunk tisztában. Súlyos hiba volna, ha az eredeti darabok megválasztásánál őt is csak az a tekintet irányítaná: melyik darabbal kenyeret le nagyobb és veszedelmesebb érdekcsoportot? Reméljük, hogy további működése más következtetésekre ad alkalmat s amit a jelenben meg nem találunk, azt meghozza a jövő.

Maksziányi Dezső dr.

⇒ Vén flótás. ⇐

Vén flótás a zenekarban,
Egykor derék, jó művész,
Arra ébred egyik este,
A mint kótájába néz:
Mindhiába a nézése,
Ütemet nem lát sehol,
Tánczol a sok pont előtte
És a sok jel összefoly.

Vén flótás a zenekarban
Még sokáig így zenél,
Néha csak az fáj szívének:
Kegyelemből, ingyen él.
De hamar vigasztalódik
Nyomkodván a furulyát —
„Ha nem használnám játékom
De nem is ront legalább!”

Mit csináljon? Mihez fogjon?
Meg nem ifjul agg szeme,
S tudja, tudja bő családját
El nem tartja érdeme. —
Isten bocsá! Gyötrelmében
Csak szoritja hangszerit:
Hogy nem fujja a nótáját
Talán észre sem veszik.

S lám valóban, kollegáit
Csodás átok verte meg,
Éppenséggel egy se látja,
Hogy a keze mint remeg.
Sőt a karmester se hallja,
Hogy voltaképp sohse fú —
Hála Isten! Nem nagy a baj,
Félre gondok, félre bú! — —

LENKEI HENRIK.

Az Opera Comiqueban szinte ünnepi előadás számba ment a *Pelleas és Melisande* reprise-e. Az ifjú olaszok lagymatag muzsikája után, a Puccini-féle *Tosca* kétes sikere és Massenet-Gounod-szerű melódiái után valóságos áhitattal hallgatták az ifjú és diadalmas Debussy zenéjét, amely valóban rendkívüli zene. Az év elején, amikor ezt a sajátságos és eredeti művet először adták, talán voltak heveskedő antagonisták, zsémbes kritikusok, akik az ifjú és diadalmas Debussy művészi igyekvését mindenáron kisebbíteni akarták, mert hiszen igen sok ember van, aki a maga sivár terméketlensége és gondolatszegénysége közepette hivatásszerűen űzi a mások művének lekicsinylését és egy újságczikkben való lemészárolását. Ez könnyű munka, — s amikor olyan jól esik! A haragos „creinteur“-ök mindannyian megegyeztek abban, hogy a *Pelleas és Melisande* zenéje sohasem lesz maradandó és végre is agyon fogja untatni a közönséget a maga ingatag, olvatag, alkonyatszerű stílusával és minden jobb érzést sértő disztonanciáival.

Ez a bús proféczia teljesen bevált — homlokegyenest ellenkező értelemben. Az Opera Comique közönsége, igaz, kezdetben tartózkodással, de mindinkább belemelegedve s a zenész merész, sőt vakmerő törekvését megértvén, csakhamar elfogadta a Debussy művét és tegnap este, az ünnepi reprise alkalmával valósággal tüntetett mellette. Mindez igen sajátságos. Az ifjú Clauden Debussy zenéje, néhány hónapi pihentetés után, mint a nemes bor a pinczék magányában, valami rendkívüli zamatot nyert, ami elbájolta a szíveket. Igen különös dolog, hogy abban a hosszú időközben, amelyben nem hallottuk a fölöttébb értékes művet, teljességgel hozzászoktunk és mintegy hozzáfejlődünk az ő magas nivójához és dallama mélységébe immár bátran bele merünk pillantani.

Nem méltóztatik kívánni tőlem, hogy én itt részletezzem a Debussy partitúráját. Ezt csak egy nagy és lelkes tanulmány keretében lehetne elvégezni, de még ez esetben sem nyújthatna az író tökéletes fogalmat e rendkívüli műnek merészen modern szelleméről. E sorokban mindössze jelezni akartam az új poéta útnakindulását a nagy világ s általános dicsőség felé, mielőtt zenés művével Budapestre érne...

Imhol, egy szédítő röppenéssel a Moulin Rougera térjünk át, mely — a szezon beköszöntvén — tővéről hegyére átváltozott. E híres csarnokban nem tánczolnak többé. A nagy báli teremből — a Királysínház módjára — egy igen szép és pazarul bearanyozott nézőtér lett, valami igen káprázatos színház, mindenféle remek művek számára, amelyeket különösképpen a Montmartre-en szeretnek nagyon. Eddig a Belle of New-York-ot játszották itt, most pedig a „Mekkora a szemed!“ című francia revuet, amelynek semmi értelme nincs, azonkívül, hogy vagy ötszáz leány látható benne födetlen kebelrel, vállakkal és karokkal ugyan, de különben majdnem egészen meztelenül. Egy év végének minden eseménye fel van dolgozva e revueben, hála Istennek és a száműzött kongregációk bús felvonulása közben számos gyönyörű és illetlen apácza látható gyilkos kacsingatásban egy csomó ugyancsak száműzött baráttal, pappal, élemedett szerzetessel. Humbert Teréz is, a legendás Crawfordok is, továbbá számtalan gentleman hiányos öltözékben. Egy pár majom mulattató kosztümben és a csillag, de a csillag: Balthy kisasszony is jelen van e „műben“, a Neró tánczát és énekét utánozva leírhatlan pozok-ban, hajlásokban, járásokban és konvulziókban.

Az igazság az, hogy mindezért valóban érdemes volt az öreg Moulin Rouge mélabús szelmalmát arannyal kárpitozott színházzá varázsolni át...

Szomori Dezső.

A színházi hét.

Oda jutottunk, hogy a magyar klasszikusok leginkább haláluk évfordulójakor jutnak szóhoz. Jó előre tudhatjuk, hogy az évnek ezen vagy azon a napján milyen darabnak kell színrekerülnie. Ilyenkor azután bosszankodunk, hogy remekeinket elhanyagolják és konstatáljuk, hogy azok nyelvbéli szépségükkel, magyaros humorukkal, drámai erejükkel a mai darabok felett állanak, de ez minden. A darab ismét lekerül a színpadról és várnia kell a következő évfordulóig.

Csongor és Tünde előadásán jól esett hallanunk azt a magyar nyelvet, amelyen Vörösmarty Mihály beszélt, jól esett gyönyörködnünk a tiszta levegőjű magyar mesedramában, a hamisítatlan, magyar földből fakadó humorban. Jól esett a menekvés a köznapi élet ködös levegőjéből a romantika napfényes tájaira, a sok próza után könnyít a lelkünkön az igazi költészet.

A Nemzetiszínház előadása dicséretes módon elütött a kötelees kegyeletű estéktől. A törekvéstől és buzgalomtól a fakó díszletek természetesen nem kapnak színt, de az ügy iránti szeretet hasznára vált a játéknak. Jászai Mari hatalmas alakítása mellé méltón sorakozott Török Irma Tündéje, Ujházi és Gál bravuros ábrázolása. Rózsahegyi minden szavával kacaját keltett. Ligeti Juliska kedves volt Böske szerepében. A közönség, amely a szépségek iránt fogékony ifjuságból került ki, zajos tapsban rötta le háláját a szereplőknek.

A Nemzetiszínház három darabra készül. Fényes Samu *Messias*-a és Palágyi Lajos *Rabszolgák* című darabja mellett Szikra két művét tanulják. A *Tépett lánczok* és [a *Káprázat* a jövő hét folyamán színre kerülnek.

Sardon Viktor amikor Sarah Bernhardt számára megírta *Tosca* rémdramáját, taligha gondolt arra, hogy *Tosca* valamikor kottára és a karmester intésére fogja elmondani fájalmát, kétségbeesését. Megírta a darabot azzal a színpadi számítással, amely oda törekedett, hogy megborzongassa a hallgatót és alkalmat adjon a nagy színésznőnek minden emberi érzés tolmácsolására.

Puccini *Giacoma*, az új olasz veristák közt a legkiválább, szemet vetett a darabra és operaszöveget csináltatott belőle; föl kell tételeznünk, hogy úgy tetszett neki a darab amint van, mert *Illicát és Giacosát*, a két szövegíró utasította, hogy lehetőleg híven ragaszkodjanak az eredeti drámához. Úgy kell lennie, hogy lelkében már ott viharzott a muzsika, amelylyel a hatalmas szöveget híven akarta illusztrálni. Gomolyaggá verődve zúgott-búgott benne a sok zenébe idomult indulat, csak mikor a szalakat kezdte bontogatni, vette észre, hogy a szöveg legyőzi a muzsikát. Talán ez a legnagyobb hibája a dalműnek. Amit az író szavai ki tudtak fejezni, nem tudja visszaadni azt kellő erővel a zeneszerző. Pedig még többet kellene nyújtania, mert hisz a szó sokkal közvetlenebbül, sokkal érthetőbben hat a hallgatóra. Talán a lírai részekkel jobban megbirkózott volna, de ezeket mintha szándékosan kerülte volna el.

Kár, hogy az ifju olaszok megtagadják önmagukat. Lenézik a dalt, amely ott fakad lelkükben és keresik a mesterkéltséget, az erőszakost, mert az modern. Megtagadják a lelkükben visszatükröződő mosolygó kék eget és felakarnak emelkedni oda, hova a sziürke északiak közül is csak egy zseni tudott föl emelkedni. Magyarazzák Wagnert a maguk módja szerint és azt hiszik, hogy megértették mikor gyöngyszemeiket az ő súlyos vas-

KRAMMER TERÉZ.

ANTHES GYÖRGY.

keretébe foglalják. Olasz zene Wagner stílusában földolgozva képtelenség, Wagner imitálása minden nemzeti jelleg megtagadásával nem olasz zene.

Az előadás szenzációja volt az Operaháznak. A három főszerep a hangon kívül hatalmas drámai művészetet is kíván az előadótól. Krammer Teréz, Anthes György és Takács Mihály valósággal remekeltek. Krammer drámai művészetét már Fedorában csodáltuk, de Tosca szerepében önmagát múlta felül. Hatalmas erővel oldotta meg kettős főadatát: játékban és énekben egyaránt kifogástalan volt, Anthes erőteljes alakját és csengő tenorját kölcsönözte a festőnek. Takács Mihály Scarpia rettenetes alakját annyi realizmussal ábrázolta, hogy bármelyik drámai színésznek nagy dicséretére válnék. A zenekart Mader igazgató vezényelte sok tudással. A rendezés, Alszeghy Kálmán szokott gondos munkája, művészi volt és méltán rászólgál az elismerésre.

A Vígszínház Gresac és Croisset bohózatát Az aranyhidat mutatta be Molnár Ferencz remek fordításában. A főpróba után Hunyadi Margit csöndesen csak annyit mondott:

— Szép, szép, de egy kicsit pikáns!

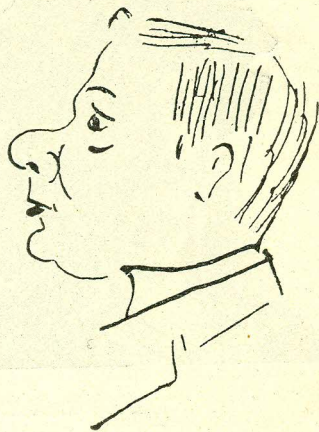
Viharos kacaj volt rá a felelet, csak úgy visszhangzott tőle a folyosó. Fenyvessi Emil az oldalát fogta a nevetéstől s vele kaczagott az igazgatóság, a sajtó. Közvetlenül a darab után ellenállhatatlan komikummal hatott ez a kijelentés. Ez a darab nem pikáns; ez egyszerűen túlmegy minden határon és elmegy arra a szélre, amelyen túl már semmi sincs, mert — a rendőrség leeresztetné a függőnyt.

VARSÁNYI IRÉN.

Nevetségessé válik az, aki olyanoknak beszél morálról, akik jól érzik magukat anélkül is. Haszontalan és meddő dolog volna a mostani darab alkalmából ismét a Vígszínház igazgatóságához és a közönséghez föllebbezni, mert mind a két színházi tényező jól érti egymást s elvégre ma már ez a fő. Egy bizonyos: az ember érzékiségére spekuláló vállalatot a legjobb akarral sem lehet színháznak nevezni. A következetességgel színre hozott borsos darabokból a laikus közönség bátran azt következteti, hogy: ez a francia drámairodalom; más irányú művet nem is termelnek Franciaországban. Mert mellőzve a kedves, szellemes vígjátékokat, komoly, tartalmas színműveket és drámákat, ez a műintézet folyton túlfűszeres ételeket tálal elénk. Aki a Vígszínház műsorából ismeri Franciaországot és a francia társadalmat, annak azt kell hinnie, hogy Franciaországot félmillió frank évi jövedelemmel rendelkező gavallérok, ostoba férjek és ledér asszonyok lakják. És ezt nagyon sokan hiszik. Talán még többen, mint amennyien — hála az északi írónak — meg vannak győződve arról, hogy Svéd- és Norvégországban minden ötödik emberre jut egy hülye, egy paralitikus vagy egy agyalágyult és hogy minden második ember gyufagyáros.

Ezek előrebocsátásával térjünk a darabra. Van rá egy találó hasonlatunk: sárból készült remek szobor. Lényegében nem új. Van benne házasságtörő asszony, csábító gavallér, furfangos ügyvéd, szóval a francia bohóságok szokott kellékei.

GÓTH SÁNDOR.

HEGEDÜS GYULA.

SZERÉMI ZOLTÁN.
(Bárdi Ödön rajza.)

TAKÁCS MIHÁLY.

Az előadásnak dicséretére válik, hogy nem tette visszatásztatóvá a darabot. Frissen, elegánsan játszották meg a legpikánsabb helyzeteket és nem húztak alá semmit. Csak négy fő és négy mellékszereplője van a darabnak és mindnyájan nagyszerűek voltak. Varsányi Irén, az ideiglenes feleség szerepében maga volt a fiatalos báj. A művész a házszalon függő helyzeteken elragadó naivitással siklott keresztül. Hegedűs Gyula kedves és szeretetreméltó volt, Góth Sándor csábító gavallérja előkelő. Gazsi Mariska ezúttal nagyobb szerephez jutott. A házasságtörő asszonyt játszotta sok temperamentummal. Bárdi Ödön a szemtelen inas szerepében valóságos remekelt. A kitűnő rendezés Szilágyi Vilmos dicséri.

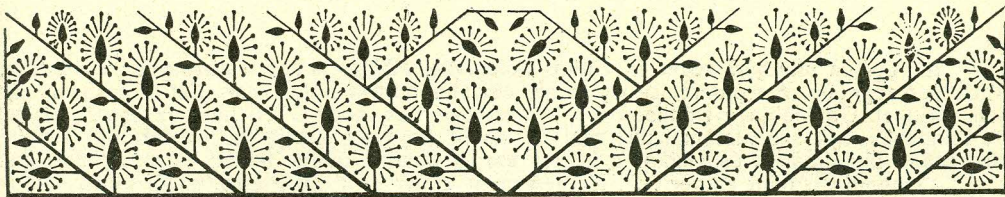
A Népszínház elmúlt hetét Verő György három egyfelvonásosa a *Vándorlegény*nel karöltve uralta. A színház legközelebbi újdonsága Béli Izor dr. *Bonaparte* című drámája lesz, amely érdekesen tárgyalja Napoleon két feleségének Josefínek és Mária Lujának történetét. A két asszonyt P. Lukács Juliska, a czímszerepet Szirmai Imre fogja játszani. Ez alkalommal mutatkozik be Szántó Ilona a Népszínház új tagja. Kiss Mihály, Pázmán, Szabó, Pintér, Nyáray, Ujváry és Rusznyák játszanak nagyobb szerepeket a darabban. — Megkezdődtek Leslie Stuart híres nagy operettjének az *Ezüst papucs*-nak próbái is. A *The Silver Slipper* óriási személyzetet foglalkoztat s kiállításra ezrekbe kerül. A Népszínház erősen készül az operettre, amelynek fő két szerepeit Küry Klára és Komlósi Emma fogják játszani.

A Magyarzínházban *A kis kofa* vonz estéről-estére zsúfolt házakat. A közönség kitűnően mulat a tréfákon és mókákön s gyönyörködik *A kis kofa* bájos muzsikájában, amelynek dallamai ma már népszerűek. Az operette en-suite előadásokban mihamarább megéri első jubileumát. Ifjúsági előadásul Mérei Adolf áldolgozásában *Toldi*, december 10-én, csütörtökön fog először színr ökerülni.

A Királyzínházban az *Aranyvirág* a mult héten jubilált; huszonötödszörré gördült fel a függöny a színház közönsége előtt. Az új müintézet második premiérje valószínűleg a *Lysistrata* operette lesz s nem mint először tervezve volt Heyersmann *Getthója*. Az operette *Makranczos hölgyek* címen kerül színr Fedák Sárival a fő nőiszerepben. Bánó Irén és Szamosi Elza szintén részt vesznek az előadásban, amelynek keretében Papp Mihály és Thury Elemér fognak bemutatkozni. Beöthy igazgató, ki minden alkalommal valami újszerű trükkel mutatja ki zsenialitását, ebben az operettben is érdekes dolgot tervez. Minden szereplő ruháján és kellékein úgyszintén a díszleteken és bútorokon ezernyi apró Szentjánosbogár fog tündökölni. A kis fényes villanyosbogarak már alig várják, hogy a *Makranczos hölgyek* nagy sikere mellett elhomályosuljanak.

MOLNÁR FERENCZ. (Márkus Géza rajza.)

Ilyen az élet.

— Wedekind drámájának bemutatója. —

Berlin, december 2.

Münchenben a bohémek tarka birodalmában, mindenkitől elhagyottan és félreösmerve egy igaz poéta tengeti napjait. Valamikor régen királynak érezte magát, *költőkirálynak*, a köznapi emberek között. A lelke finom, a képzelete merész, agyában a szebbnél-szebb gondolatok szélsebesen kergetik egymást. De a tömeg mégsem ösmerte el királynak . . . Levette tehát a poézis ragyogó köntösét, eldobta a koronát, eltemette minden álmát, minden reményességét és beállt bohócnak. Wedekind Frank odaszegődött a Simplicissimus zászlaja alá, kigúnyolt, kikacagott mindent, ami fenkölt és szent, a királyt, az emberiséget, az egész világot; természetesen becsukták egy pár hónapra. De az emberek tapsoltak tréfáinak, még akkor is, amikor dühében a nyelvét öltögette feléjük, még akkor is, amikor felkiáltott szent fájdalomában: „Ne kaczagjatok rajtam, mert én költő vagyok, király, király a költők között és nem bohóc!” De már késő volt, a pojácza álarcza alatt nem akarták a költőt megismerni. Ilyen az élet és ez a Wedekind saját tragoediája, amelyet legujabb darabjában a színpad deszkáiról eképpen ad tudtára a köznapi embereknek.

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy király. Nicolonak hívták és Perugiában uralkodott. De a felséges úr nem törődött népével, csak a szenvedélyeinek, a karneval kicsapongó tobzódásainak élt, míg a nép, az istenadta nép elkergette a trónról. Egy hentesmester, Pietro Folchi lesz a király. Nicolot halálbüntetés terhe alatt száműzik Umbriából és megkezdődik az ő keserves vándorlása. Mindenki elhagyja, csak a leánya Olma hercegnő (Wedekind a hercegnő alatt a phantáziát érti) tart híven mellette.

Rongyos ruhákban vándorolnak az országúton, de Nikolo — aki csak számkivetésében tanulja meg kis birodalmát szeretni — nem képes Umbriát elhagyni. Koldusruhákban ügysem ismerik fel a királyt. Beáll disznópásztornak, de elkergetik! Hiába, ami a megélhetéshez szükséges, azt, mint király nem tanulta meg, s amit mint király tanult, azt az élet örök küzdelmei közt nem használhatja. Tovább, tovább ezer veszély közt, kitéve a felösmerhetésnek, a halálnak.

Szegény király! Megint Perugiában van és szabóinas lesz belőle. Pandolfó a szabówester megszereti, mert előkelő izlése van; és a király, most kora hajnaltól késő estig az udvarhölgyek számára szabja a ruhákat. *Ilyen az élet.* De Nicoló bajba kerül. A szabólegények kigúnyolják előkelő kifejezései és modora miatt, futóbolondnak tartják és addig kínozzák, amíg a düh kitör belőle és háromszoros átkot szór az új király fejére, aki minden bajnak az okozója. Ezért törvényszék elé kerül. Kaczagjatok emberek: a királyt, az egykori uralkodót felségsértésért két évi börtönre ítélik.

A börtönben megtalálja boldogságát, mert nem találkozik az emberekkel. A négy puszta falnak nap-nap után eléneklí szíve fájdalomát. Mikor a börtönből kiszabadul, menekülnie kell, mert másodszorra is száműzték.

Színészi tehetséget fedez fel magában és pontban éjfélkor ő is odasiet a vesztőhely alá, ahol esztendőről-esztendőre összegyűlnek a komédiások, artisták, czirkusztulajdonosok és a színigazgatók. Próbaszavaltot tart az akasztófa alatt. Elszavalja saját tragédiáját és íme kacagnak rajta, amikor kiordítja a kísértetes éjszaka sötétjébe: „Ennek az országnak én vagyok a királya.” Azt hiszik, hogy parodizál és az egyik színigazgató, aki fölismeri talentumát, jellemkómikusnak szerződte. Ezentúl a királybhozatot fogja az embereknek szavalni, a leánya társaságában, aki bohócnak áll be. A királyból ripacsszínész lett; városról-városra vándorol és ódsi hermelinpalástban, aranyozott papírkoronával a fején, szaval a deszkákon. Kaczagjatok emberek: *ilyen az élet!*

Perugiába is elvetődik a komédiáscsapat. Tehát Nicoló megint visszakerült szülővárosába. A színelőadást a hentesmesterből lett új király, Pietro Folchi is végignézi és amíg a tömeg kaczagva tapsol, Pietro Folchi felismeri a versekben rejlő bölcsességet és udvari bohócnak szerződte, akitől minden fontosabb kérdésben tanácsot kér. A királyból bohóc lett.

A tragédia mindjárt véget ér. Pietro Folchi fia, *Filippo*, a volt henteslegény, beleszeret Alma hercegnőbe. A trónteremben a király ezt elmondja a bohócnak. Ezt a csapást már nem bírja el. Odakiáltja a trónuson ülő hentesmesternek, hogy ő Nicoló, az igazi király! De mindenki csak szánalommal néz reá, azt hiszik, hogy az elméje megháborodott. A szíve megszakad fájdalomában és amikor a leánya között kiadja lelkét, hűröve mondja: „... Lemondtam, mint ember... de nem mint király...” Es Pietro, az új király, elborult homlokokkal szól: „A történelemből ki kell hagyni, hogy egy királyt szerződtettem udvari bohócnak...”

Ilyen az élet! A müncheni poétát bohócnak tartják, pedig királynak született, a költők királyának.

A darabról még sokat lehetne mondani. Telve van éles szatírával, keserű gúnynyal, sziporkázó szellemességekkel. De hiába. Wellekinel művészete nem a tömegnek való, csak az irodalmi invenzceknek és így bár a bómutatón nagy sikere volt, nem lesz sokáig műsoron. A színészek, különösen Reicher, aki a királyt játszotta, kitűnőek voltak. A rendezésről és a dekorációkról — amennyiben a Reinhardt vezetése alatt álló Kleines-Neues-Theater egy egész új irányt képvisel — érdemes külön megemlékezni.

Kende Géza.

Hangversenyrendezés.

Szeretünk kérkedni világvárosi mivoltunkkal. Úton-útfélen hangoztatjuk, végre magunk is elhisszük, de nem akarjuk észrevenni, hogy egyes jelenségek ránk csafolnak. Talán ha annyival volnánk előbbre, mint amennyivel visszavagyunk, joggal nevezhetnők magunkat világvárosnak. Ezúttal nem valamelyes nagyobb stílus elmaradottság ötletéből írjuk ezt a pár sort, sokkal szűkebb keretben mozgó dolgok indítanak ezeket a reflexiókra. Aprólékos dolgok, amelyeknek tökéletlensége vagy teljes hiánya ékesen szóló bizonyítékai annak az elmaradottságunknak, amely annál is bosszantóbb, miután annak oka néhány rá nem termett üzleti szellemű úrakban keresendő. Kötelességünk mostanában gyakran szólít a hangversenytermekbe. Az első ami az ember észébe ötlik, hogy miért nincs nekünk egy tisztán hangversenyekre berendezett palotánk, Concert-Hall-unk, mint az a művelt nyugat csaknem minden nagyobb városában található. Miért szenved ami művelzetünk azáltal, hogy a hangversenyeket alkalmatlan helyiségekben tartják és hozzá-nem-értők rendezik. Azt hisszük mindennek az az oka, hogy nálunk néhány kottakereskedő tartja kezében a hangversenyrendezés pallosját. Csak az juthat szóhoz a mi kicsiny hangversenytermekben, aki magát kiháználtnak engedi és a tájékozatlan külföldi művészek mosolyra készítő naivitással szolgáltatják ki magukat ezeknek az embereknek, akik azon a réven, mert hangjegyeket árulnak, őket meg nem illető zeneértelmet vindikálnak magukat. Holott izléshiányuk bódítóan nyilvánul meg a hangverseny rendezésében. A jobbára idegen művészek természetesen csodálkoznak a balsikereken, de okát nem találják. Pedig az ok kézenfekvő. A legkiválóbb művész

nem érvényesül, ha föllépte nincs jól előkészítve. A rendezésen roppant sok múlik, már pedig igazi hangversenyrendezők nincsen. A zeneműkiadó czégek hangversenyek rendezése nem jöhet számításba, mert az üzletszerű, minden ötlet nélkül való kontárkodás, híján az ügyes hangulatkeltésnek. De ez még hagyján, hanem mert nincs izlésük, képtelenek a hangversenyző művészt a program helyes összeállításában támogatni.

A hangversenyek látogatója felháborodik az ügyetlenségek halmazán, amelyre minden hangversenyen bukkann.

A jegyek aránylag drágák — mert a kottakereskedő sokat akar nyerni — az értük járó művelzet legtöbbször hiányos. Biztosra vehetjük, hogy a szubtilis dolgokat a Vigadó hangot-nyelű nagy termében találják elénk, nagy hanghatású dolgok kis helyiségben fájdtják meg fejünket. Megtörtént, hogy nagy hírű művész fölléptére alig telt meg öt szék-sor és hogy az a néhány ember, aki eljött, télikabátban dideregte végig a hangversenyt. A művész persze a budapestieket barbárok-nak mondotta és nem gondolt arra, hogy akikre bizta, azok követtek el súlyos hibát a rendezésben, mikor nem hívták fel eléggé a közönség figyelmét a föllépésre. De az ilyen dolgok nem tűnnek föl nálunk. A kritika egyszerűen konstatálja, hogy ez vagy az a művész nem érdekelte a közönséget.

Ezzeket a jelenségeket azonban szó nélkül hagyni nem lehet. Örömmel emlékezünk meg arról az akcióról, amely az impresszárioviszketegségben szenvedő hangjegyekereskedők kezéből kivészi a hangversenyrendezést és azt méltóbb egyénekre bizza.

Az ügyre közelebb visszatérünk.

dr. b.

Közlegények.

A fővárosi színházigazgatók sem tagadják, hogy némely vidéki szintársulatnál sok olyan művészi erő tengődik, amely messze túlhaladja egyes fővárosi színházak elkényeztetett tagjainak képességeit.

A főváros közönsége sokkal szerényebb, mint a vidéki, amely több olyan színészt sujtott elutasító ítéletével, akik, miután néhány évvel öregebbek lettek, megütötték azt a bizonyos fővárosi művészi mértékét és beváltak. Az áldott szerénységű fővárosi közönségnek elég egy kis — nagy reklám, egy ügyes fordulat, és a jövővény felé fordul a jóakarát és a tetszés.

Ugyancsak ez a közönség bódul meg az óriási reklámtól s miután ötvennél többször tölti meg valamelyik kétes értékű ujdonságért a színházat, ennek híre fölcsigázza a vidéki közönség fokozottabb igényű várakozását. Követelődzését támogatja az a közelség és intimitás, amely a színpad és a nézőtér, az öltöző és a vacsorázó helyiség közt van, — amely megszüntet minden nimbuszt, minden piederesztált — és akkor adják a vidéken, gyengébb zenével, szegényesebb kiállítással, ugyanazt a darabot.

Nem csoda tehát, ha ilyenkor a jó vidéki közönség fitymálva mondja: „Hát ez az a híres? Ebből bizonyára kihuzták a felét, mert ezen semmi különöset nem találunk.“ Ter-

mészeteseu a hatást lényegesen rontja az is, hogy minden darabnak a meséjét már ismerik, mert jóelőre olvasták a fővárosi újságok kritikáit. Holott a fővárosban szigoruan ügyelnek arra, hogy az előadás előtt egy lap se ismertesse a darabot. Vidéken pedig előre tudják a pontot, a meglepő fordulatot, a véget.

Es ha mindezek daczára gyakran, — bátran mondhatjuk, hogy nagyon gyakran — mégis diadalmasan vezetí sikerre a vidéki társulat a fővárosból lekerülő ujdonságokat; eléri a hatást a jó előadásnak, a jó éneknek, a gondos betanulásnak az erejével (amely utóbbit mennyire megnehezíti az illuziónak korlátozása azzal, hogy Göndör Sándor másnap Primzivalle és harmadnap Othello szerepét játsza) — akkor kalapot kell emelnünk ezek előtt a közlegények előtt, mert ők a magyar színészet győzelmes harcainak igaz hősei; inkább, mint a fővárosi generálisok.

A háborúban is többnyire a tiszték kapják az ordókat, amért a legénység vitézül viselkedett. A színészetnél is ilyen egyoldalúlag osztják az elismerést. Azért becsüljük meg a mi közlegényeinket, a vidéki színészeinket. Mindenkinék a tarsolyában viseli a marsallbot és a legtöbbnek nem az érdemein, hanem a szerencséjén múlik, hogyha közlegény marad.

Dr. Pataj Sándor.

A szívtelen.

— Tragikomédia hat felvonásban. —

ELSŐ FELVONÁS.

A nő: (Ellenkezve.) És férjem!? És gyermekeim!?

A férfi: (Patetikusan.) Oh önnek nincs szive. (Drámai kitöréssel el.)

MÁSODIK FELVONÁS.

A nő: (Egyedül.) Mennyire szeret . . . Igazán gonoszul bánok vele. Tetszem neki és nem akarom anyai hivatásomat feláldozni, sem férjemet nevetőségessé tenni . . . Igaza van! Nincs szívem. (Büszkén felemeli fejét.) Csak rajta, igen, lesz szívem. (Ir.) Holnap három órakor a Madeline-nél.

HARMADIK FELVONÁS.

A férfi: Oh köszönet. Milyen jó ön. Hát eljött!?

A nő: (Reszketve.) Istenem, mennyire félek . . . Ha meglátnak . . .

A férfi: Legénylakásom diszkrét, hallgatag . . .

A nő: Soha! Soha!

A férfi: Lássa, hogy nincs szive!

A nő: Megint? (Megrendülve.) Hát jó! De legalább esküdjék meg, hogy örökre . . .

A férfi: Mindent! (Gyöngéden.) Szeretem!

NEGYPEDIK FELVONÁS.

A nő: Mennyire megvethet maga most már engem!?

A férfi: Milyen különös gondolat?

A nő: De azért mindig szeretni fog ugy-e? Mindig!

A férfi: Mindig.

A nő: Isten veled!... A viszontlátásra... Szeretlek... *(Csókot dobálva el.)*

A férfi: *(Egyedül.)* Akárki mit beszél, nincs különbb a férjes asszonynál.
(Czigarettára gyújt s ebédelni megy.)

ÖTÖDIK FELVONÁS.

A férfi: *(Egyedül.)* Ma van az ő napja! *(Ásít.)* A dolog unalmas kezd lenni...

A nő: *(Belép.)* Jó napot!... Megöl az izgalom!... Azt hiszem a férjem követett.

A férfi: Mennyköbe is...

A nő: Csalódtam... De ez így nem lehet tovább... Gyanakszik... Folyton olyan jelenetek játszódnak le... Már megelégettem!

A férfi: Azt értem!...

A nő: Igazán?... Ez megerősít elhatározásomban.

A férfi: *(Idegesen.)* Te el akarsz hagyni?

A nő: Sőt ellenkezőleg... Elválok az uramtól.

A férfi: *(Félre.)* Hm... Hm...

A nő: És te feleségül veszel! *(A férfi megrökönyödik.)* Te nem is örülsz?

A férfi: *(Gondolkodik.)* Óh, hogyne... Hiszen te angyal vagy! *(Komoly hangon.)* De a dolognak mégis van akadályja...

A nő: Ugyan mi?

A férfi: *(Erkölcösködve.)* Es férjed?... És gyermekeid?

A nő: Mit törődöm velök, ha te szeretsz.

A férfi: *(Hidegen.)* Az igaz!

A nő: Futok az ügyvédemhez... Holnap! *(El.)*

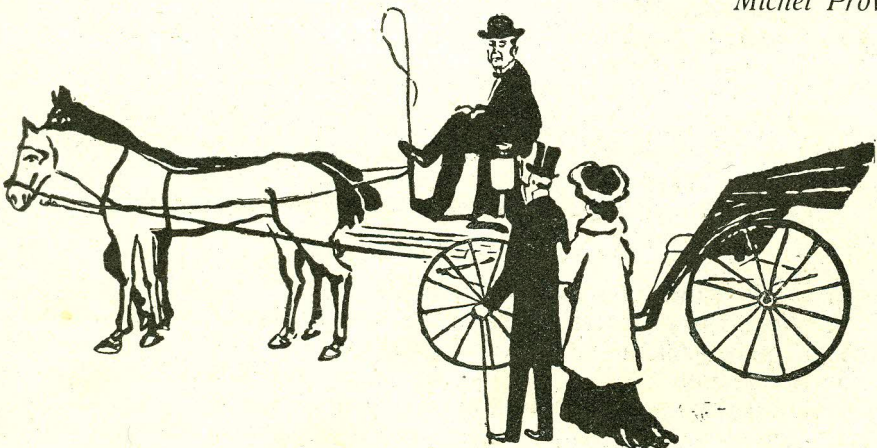
HATODIK FELVONÁS.

A férfi: *(Csengetve.)* Jean! Kézitáskámat! Kocsit! Gyorsan!

A szolga: Elutazik a nagyságos úr?

A férfi: Koreába... Afrikába... A Déli-tenger szigeteire... az északi sarkra!... Mindegy akár hova!... *(Erényes felháborodással.)* Férjét elhagyni!... Gyermekeit!... Ez az asszony szívtelen.

Michel Provius.

A némajáték.

A némajáték a drámai formának legelső megnyilvánulása. A mozdulatok e néma beszéde híven adja vissza az ember cselekedetét, érzését.

Az élénk, nyugtalan vérű, játékos természetű görög népnél igen nagy népszerűsége volt a némajátéknak. Férfiak, asszonyok egyaránt játszották, nemcsak színházakban, hanem ünnepeken, lakodalmakon, multságokon is.

A bölcsész és szatíraíró Lukianos egy félig komoly, félig tréfás dialogust írt a némajátékról és azt beszéli, hogy Cybele papjai el akarván titkolni Saturnus előtt az újszülött

Zeus sírását, körülugrálták bölcsőjét és nagy lármával, pajzsdöngetéssel csatát rögtönöztek, hogy elcsittítsák a síró gyermeket.

Igy született volna meg az első némajáték. A játék tárgyai igen különfélék voltak: részeg parasztok vidám veszekedése, kicsapongó asszonyok kalandjai; piactolvajok, öreg uzsorások viselt dolgai. Az állatoknak némely különös mozgását is utánozták, ilyenkor a színész természetesen állatbőrbe öltözött. Így szerepelt az oroszlán, a róka, a fülesbagoly.

Az átváltozásairól híres Lukianos, Proteust csak ügyes pantomimikusnak tartja, aki az álarcz, a kosztüm és nagy ügyessége segítségével szinte minden alakot fölvehetett és egyaránt tudta utánozni az oroszlán haragját, a párducz dühét, a falomb zizegését, a tűz fellobbanását, a csörgő patak folyását. „A mese aztán mindazt, ami művészet volt nála, mint csodatettet jegyezte föl.”

Róma fegyvere meghódította Görögországot, de a görög szellem leigázta, elárasztotta Rómát. Minden művészetet meghonosítottak művelt, finom ízlésű görög rabszolgák: így a némajátékot is, amely igen nagy feltűnést és érdeklődést keltett. A két híres némajátékos, Bathyllust és Pyladest egész Róma ismerte.

Ezek folytonosan féltékenykedtek egymásra és olyan szenvedélyes riválisok voltak, hogy nem egyszer politikai bonyodalmak is keletkeztek miattuk.

Több, mint pikáns előadásaival nagy hatása volt Bathyllusnak különösen a női közönségre. Legfényesebb szerepe, melyet az ókori írók egy része az égig magasztal, más része a sárgaföldig leránt — Leda volt, midőn a hattyú udvarlását fogadja. Amíg ő jókedvű, frivol némajátékaival aratott sikert, Pylades inkább a komoly, fenséges, vagy szentimentális genret művelte. Nagy népszerűsége is volt a népnél, míg riválisa inkább az udvar és az előkelő társaság kedvence volt.

Nero császár idejében élt egy igen híres némajátékos, akinek nevét nem tudjuk, de nagy művészetéről megmaradt a következő kis történet. Demetrius, a cinikus bölcselő, nem hitte el, hogy a művész minden kosztüm, minden álarcz, de főleg a kísérő zene nélkül hatást tehessen. A színész vállalkozott, hogy ruha, zene és ének nélkül is előad egy némajátékot. Mars és Venus ismeretes szerelmi történetét adta elő. Utánozta a Mars karjaiban meglepett Venust, amint a Napisten elárulja a hűtlen feleséget Vulkanak; midőn Vulkanus a pásztorórában megzavart szerelmeseket finom dróthálóval lebilincseli; amint azután előhívja az összes isteneket; mesteri hűséggel mimelte Venus szégyenét és zavarát, a Hadisten megszeppenését, midőn alázatosan kéri szabadságát. Egy szóval, mindent, ami e víg historiában előfordul. És oly

A TITKOS DRÁMAIRÓ.
(Nagy Endre rajza.)

világosan, olyan ügyesen játszotta el, hogy Demetrius elragadtatva kiáltott fel: — Micsoda ember vagy te? Nem csak látom, de hallom is, amit te játszol! Minek neked a nyelv, ha a keziddel ilyen jól beszélsz?

Ugyancsak e névtelen némajátékos művészetének dicsőítésére beszélnek egy másik történetkét is.

Egy pontusi félig barbár népnek a fejedelme Nero udvarában látta őt játszani. Az idegen, noha nem ismerte az énekszöveg nyelvét, igen jól megértett mindent. Midőn azután eltávozott Rómából és Nero bucsúajándékot akart neki adni, így szólt:

— Igazán boldoggá tehetnél, ha nekem ajándékoznád ezt a némajátékost.

— Ugyan minek az [neked? — kérdezé Nero.

— A szomszéd népek — így szólt az idegen — más nyelven beszélnek, mint mi és nincs mindig kéznél tolmács, valahányszor üzeni akarok valamit nekik; ez a művész mozdulataival megértetné, kifejezné mindazt amit gondolok.

Ő, a névtelen, volt az ókorban az utolsó jelesebb némajátékos, azután lassanként mindjobban hanyatlott és egészen el is enyészett, a pantomimost a ballett váltotta fel.

Pogány József.

Nocturne.

Oh jó itt fenn a napfényes világban,
Élni, ölelni, csókolozni jó,
Amíg a vér erünkben ifjan lángol
S a küzdelem a csókért izgató!

S ha elmúltak a szenvedelmes évek,
S a csók hideg, ölelni áltatás,
Ha elcsókoltuk ajkunk minden csókját
És jó a gyilkos, szörnyű bágyadás. —

Oh, jó akkor a csendes, szűk gödörben,
Oh, jó akkor a sirban ott alul,
Míg csillog fenn a napsugáros élet,
Szerelmes csók míg annyi ajkat éget —
Feküdni némán, mozdulatlanul! . . .

BIRÓ LAJOS.

Szerencse.

Azt mondják, szerencse mindenhez kell és mindenben jó. Nincs pálya azonban, amelyen akkora szerepet játszanék Fortuna, mint éppen a színművészetben. Aminthogy szerepnélkül nem lehet játszani, úgy szerencse nélkül nem lehet sikert, dicsőséget aratni. Istenem, de hát honnan tudjuk meg, hogy ki köszönheti szerencséjének és ki tehetségének sikereit.

Hallom, körülöttem nagyon gyakran, hogy tehetséges vagyok. Mondják azonban egyúttal, hogy szerencsés is. Magam is azt hiszem, hogy igazuk van. Hiszen már a kezdet is szerencsés volt. Kisleány koromban öszszes ábrándjaim abban összpontosultak, hogy „kedves testvér“ lesz; lesz libegős nagy főkötöm és hosszúhosszu rózsafüzérem. Szentül hittem, hogy ez a hivatásom. Ez az ábránd évről-évre nőtt, a kisleánnyal, rózsafüzérrel és a libegő főkötővel együtt.

egy szép nyáron fürdőre vittek, ahol — mint mondani szokás — felfedeztek. Kisleányos álmaim eltűntek.

A sápadt arczu kedves testvérek képét egy színes, ragyogó kép váltotta fel. Almaimban többé már nem olvasót és vigasztalásomra szoruló szenvedőket láttam, hanem azokat a gyönyörű estéket, amikor az aranyos szép színház megtelik fényes, ragyogó közönséggel... Én kimegyek a színpadra és sok tapsot, sok-sok virágot kapok. Azután hazamegyek a színházból és álmaimban újra átélem a történeteket. Másnap lázas érdeklődéssel olvasom: vajjon sikerült-e valamit elérnem abból, amit „diadalnak“ nevezünk. S aztán... aztán... igazán egyelőre nincs tovább.

HARMATH HEDVIG.

Ez az én álmom! Sikerült, valóra vált egyik ábrándom; színésznő lettem, a többire pedig magam is kíváncsi vagyok.

Vidéki színházak.

Pozsonyban osztatlan tetszés mellett vendégszerepelt Bakó László, a Nemzetiszínház kiváló tehetségű tagja „Becstelének“, „Kísértetek“ és „Hamlet“-ben. Méltó partnere volt — különösen Hamletben — György Ilona. Közönség azonban nem volt sok; a pozsonyi „burger“ csak nem akar a magyar színházba járni. De a német színházi szezonban, ha csak egy tizedrangú bécsi komédiás jön vendégszerepelni, egy héttel az előadás előtt minden jegy elfogy. Pedig a színház derék igazgatója, Szendrey Mihály mindent elkövet, hogy a közönség kívánságait kielégítse. Legutóbb Ambrus Zoltánné és Ney Dávid, az Operaház tagjai és Déri Jenő vendégszerepeltek Weber örökbecsű operájában, a *Bűvös vadász*-ban. A vendégeken kívül Szegedi Zelma, Faludi és Beregi tűntek ki.

Temesvárott e héten mozgalmas színház esték voltak. A drámai személyzet bemutatva

a *Hannelét*, amely mély hatást keltett. Kiválóan jók voltak: T. Hadrik Anna, aki a *Becsület*-ben is szenzációs sikert aratott, továbbá Borostyán Sári, Palágyi és Barthos. Az operett-személyzet *Az édes lányka* előadásával remekelt; különösen tetszett Perényi Margit, Kállay Lujza, Mihályi és Follinusz.

Aradon a *Csodagyermeket* mutatták be igen jó előadásban. A telt ház zajos tapsokkal jutalmazta Gazdy Aranka, Mariházy Miklós és Békés Gyula kitünő játékát.

Kiskunfélegyházán Kunhegyi Miklós jól szervezett társulatának sikerült legyőznie a publikum közönyét. A közönség kedvence Szűcs Irén, aki minden egyes fellépésekor zajos ovációk tárgya. Kivüle még Guthi Sarolta és Stoll Béla arattak sikert.

Kassán a *Pesti nők* került színre nagy sikerrel, ami főleg Aradi Aranka, Cseőregyh Jenő és Palásthy kitünő játékának tulajdonítható.

A *Pesti nők* Debreczenben is nagyon tetszett. R. Réthy Laura és Faragó Ödön, mint mindig, úgy most is pompás alakításban gyönyörködtették a közönséget.

Eperjesen most ért véget a színházi szezon, mely sokáig emlékezetes marad a lefolyt „rettenetes” primadonna-háború miatt. Reviczky Rózsika és Kornai Margit együttes fellépései alkalmával ugyanis a közönség két pártra szakadt és mindegyik párt a legzaszabban tüntetett kedvencze mellett, amiből az igazgatónak volt haszna. A társulat Szatmárra ment.

Besztercebányán a közönség lelkes tüntetése közben előadták a *Magyar dalt*. A társulat főerőssége az operett; egymás után színre kerültek a *Casanova*, *Tavaszi*, és a

FELEDY BORISKA
(a pécsi Nemzetisínház tagja.)

Bajusz, amelyekben a szubrett primadonna Harkányi Gizella tűnt ki. A napokban eredeti bemutató is volt: Bérczi Jenő *Kis Kohn* című bohósága került színre.

Zomborban B. Csik Irént ünnepli a közönség. A kiváló művésznő e héten *Boccaccio*-ban és *Katalin*-ban lépett fel.

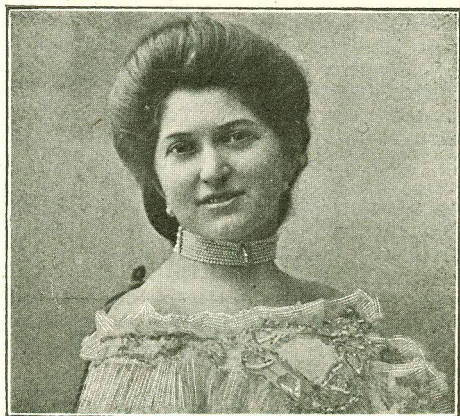
Székesfehérvárott a *Doktor úr* és a *Szobaleány* kerültek színre, a melyekben Bártfai Margit, Gulyás Menyhért és Déri Béla tűntek ki.

Siklóson Fehér Károly jól szervezett társulata játszik. A műsor csupa újdonságból áll és a társulat tagjai közkedveltségnek örvendenek.

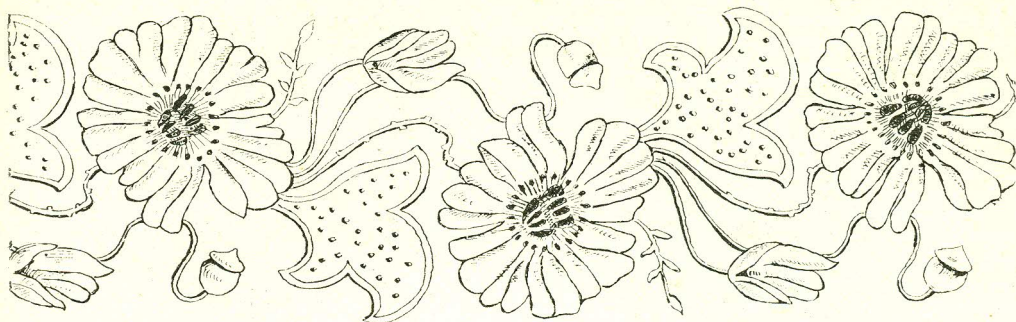

H. LÉVAI BERTA
(a pécsi Nemzetisínház tagja.)

Rendkívül nagy sikere volt a nagyvárad Szigligetisínházban Verő Jankának, a talentumos fiatal színésznőnek. A *Vasgyáros* Clairjében mutatkozott be s művészi értelmességére vall, hogy új színek tudott belekeverni ebbe az agyonjátszott ugynevezett „minta érték nélkül”-i szerepbe. Verő Janka egy csapásra megnyerte a nagyvárad közönséget, amely nem osztogatója egy könnyen az elismerést. A fiatal művésznő a forrásban lévő haladó tehetségekhez tartozik, akivel még gyakran lesz alkalmunk találkozni azon a mesgyén, a mely a bírálót a szinpadtól elválasztja.

VERŐ JANKA.

Somogyi Károly jubileuma.

Somogyi Károly a nagyváradai Szigligeti-színház igazgatója ezelőtt negyven esztendővel kezdte pályáját a színpadon. A magyar színész minden keserűségében, minden dicsőségében bőségesen részesült, míg vándorbottal róttá azt a kalváriát, amit a magyar-színészet országútjának neveznek. Ifjúi bizakodással, igaz rátermettséggel, rengeteg ambícióval vágott neki az útnak, amelyen minden virág tövisével sarjad. Még egészen fiatalon a vidék legelső színészei sorában emlegették a nevét. A drámai hősök erős ábrázolója volt, s többek között a Nemzetiszínházban is gyönyörű sikereket aratott a régebbi időkben.

A deszkákhoz a léleknek az a csodás lángolása kötötte, amely minden gyermekmesénél állandóbb. A dicsőséget azonban korán átengedte a fiatalabb ambícióknak és más téren szolgálta a magyar színeszetet. Társulatot szervezett, s változó szerencsével bolyongta kisdéd csapatával az országot. Igaz, becsületes idealizmus volt a vezetője, valóságos rajongás a művészet iránt s ez a magyarázata, hogy Somogyi Károly annyi barátot szerzett az országban, hogy nevéhez mindenütt kedves, rokonszenves emlékek fűződnek. Ma a vidéki színészet egyik legtitiztelemértőbb alakja, vezére, s tán egyik oka, hogy kissé elmaradt embernek tartják, mert a színgazgatóságot, a színházat nem üzletnek tekinti. Misszióknak vallja, aminthogy valóban kulturális és hazafias küldetést teljesített az országnak oly vidékein, ahol a magyar szó terjesztése szent feladat. Negyven év szakadatlan, becsületes munkája után most

ünnepsére készül Nagyvárad, az intelligens nagy magyar város társadalma. Az ünnep lelkes lesz és bensőséggel teljes, mert Somogyi Károlyt a legforróbb kötelék csatolja az ő közönségéhez. A jubileum ünnepségét a város előkelő társasága, a sajtó és a színiügyi bizottság Somogyi gárdájával, a színtársulattal, karöltve rendezti.

m. m.

SOMOGYI KÁROLY.

Odilon Helén.

A német színművészetet rendkívül nagy veszteség érte: Rakovszkyné-Odilon Helént, a bájos művésznőt szélhűtés érte. Ez a váratlan katasztrófa megfosztotta Odilon Helént beszélőképeségétől s ezzel ő meghalt a

színművészetre nézve. Sikerdús pályájának zenitjén érte őt a kiheverhetetlen csapás, amely elvette hangját annak, aki olyan megvesztegetően tudott bánni a szóval. A bécsieknek nem lesz többé részük Odilon kedves

vígságában, pajkos jókedvében, briliáns játékában.

Mint vígjátéki szubrett tűnt fel először a berlini Wallner-színházban; itt aratta legsebb diadalait. Onnan a Berliner Theaterhez szerződött, azután a bécsi Volkstheater tagja volt. A szubrett szerepköréről lassanként áttért a szalonszerepekre. Hatásos megjele-

nésével, szeretetreméltó humorával és pompás ruháival rendkívüli sikereket ért el és csakhamar Bécs egyik legnépszerűbb színésznője lett. Első férje Girardi volt, a bécsiek kedvence.

Igen nagy és jelentős szerepe van Odilonnak a színészet történetében is: nagy része volt a némajáték felújításában, amely már

oly régóta szünetelt. A francziáknál divatos *Tékozló fiút* játszotta a Wallner-színházban; pierot-maszokban és kosztümben, fehér ruhájában, fehér arczával oly nagy sikert aratott, hogy több mint egy évig játszotta egyhuzamban Carré darabját.

Most már vége. Többé nem vidítja fel a jó bécsieket kedélyes tréfáival, nem kacagtatja meg mókáival az ezerfejű, ezer gondolkozású szörnyeteget, amely azonban vele szemben mindig jóindulatú, elnéző volt, hálásan tapsolt, mert vig és derült perczeket szerzett neki.

P. J.

Szerkesztői üzenetek.

W. Sopron. Megindítjuk a cserepéldányt.

M. Géza Temesvár. A színész-dalt alkalomadtán közöljük.

Zeneszerző Budapest. A dologról annyit tudunk, hogy a német zenei előadásjogot védő egyesület és a bécsi szerzők — zeneiadók társasága kartellt kötött egymással. Ezek szerint az osztrák egyesület magára vállalta a német egyesülethez tartozók érdekeinek védelmét Ausztria-Magyarországra nézve, viszont a német egyesület védi az osztrák egyesület tagjainak érdekeit. Miután nálunk ilyen zenei jogvédő egyesület nincsen, ajánljuk önnek: tekintsen el ezúttal a hazafiságtól és iratkozzék be a bécsi egyletbe, de csupán azért, hogy jogos németországi tantiémjeit megkaphassa.

P. K. Kecskemét. Fáradozásait köszönjük és kérjük: folytassa, szíves tudósításait készséggel fogadjuk. A kiadóhivatal kéri az öt előfizető negyedévi díjának beküldését. Tiszteletpéldányt senki sem kaphat, tekintettel az olcsó előfizetési díjakra.

T. K. Kolozsvár. Karácsonyi számunkban közöljük.

Szerkeszti: Falk Richárd.

Lapkiadó-tulajdonos: Lenkei Lajos.

! HÉT SZÁM INGYEN !

Tisztelettel értésítjük „A SZINHÁZ” előfizetőit, hogy mindazok, akik lapunkra már most 1904. januártól kezdődőleg legalább is fél-évre fizetnek elő, „A SZINHÁZ” összes ez idei számait, beleszámitva rendkívül díszes karácsonyi számunkat is, ingyen kapják meg.

Wiegand és Társa

fényképészeti cikkek raktára

Budapest, VIII., Aggteleky-utca 17.

Ajánlják az összes fényképészeti cikkeket a legmérsékeltebb árakon.

TELEFON